

Χανιώτικα νέα

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ 31 Μαρτίου 2018

διαδρομές

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ / ΤΕΧΝΕΣ / ΙΣΤΟΡΙΑ / ΒΙΒΛΙΑ / ΜΟΥΣΙΚΗ / ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΖΑΝΕΤ ΛΙΟΔΑΚΗ

ΑΦΗΓΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΕΝΑ ΟΧΙ ΚΑΙ ΤΟΣΟ ΜΑΚΡΙΝΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ

“Η παλιά πόλη... όπως την αγαπήσαμε”

ΑΦΗΓΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΕΝΑ ΟΧΙ ΚΑΙ ΤΟΣΟ ΜΑΚΡΙΝΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ

«Η παλιά πόλη... όπως την αγαπήσαμε»

ΓΙΩΡΓΟΣ
ΚΩΣΤΑΣ

Τι είναι η Παλιά Πόλη, το Ενετικό λιμάνι, ο Φάρος, τα Νεώρια, ο Τοπανάς, η Ομβριακή, το Καστέλι χωρίς τους ανθρώπους τους; Όλους όσοι ζουν, εργάζονται, περιδιαβαίνουν, αναπνέουν μαζί με την πόλη και τα μνημεία της; Ανθρωποι που γεννήθηκαν, μεγάλωσαν, ενηλικιώθηκαν στα στενά, που περνούν και σήμερα ένα μεγάλο μέρος της καθημερινότητάς τους “μέσα στα τείχη” μιλούν για όλα αυτά που αγάπησαν...

Ο άνθρωπος
του πολιτισμού

Μια ζωή, μέσα και γύρω από το παλιό λιμάνι ο Λευτέρης Μποτωνάκης.

Δεν υπάρχει μέρα ή και νύχτα που δεν θα τον συναντήσεις να βολτάρει στα στενά της παλιάς πόλης ή στο παραλιακό μέτωπο του λιμανιού, με το ποδήλατο ή με τα πόδια. Ο Λευτέρης Μποτωνάκης, γνωστός στην τοπική κοινωνία για την σημαντική του πολιτισμική προσφορά (ΔΗ-ΠΕΘΕΚ, “Αρένα” κ.ά.) είναι ένα από τα παιδιά του λιμανιού. «Γεννήθηκα στη Σπλάντζια αλλά το στέκι μας ήταν πάντα το λιμάνι. Εδώ “σβουρίζαμε” παιδιά, εδώ στα νιάτα μας και συνεχίζουμε. Τα καλοκαίρια κολυμπούσαμε στο “Καμαράκι”, παρότι απαγορευόταν και μας κυνηγούσαν οι λιμενικοί για να μας ρίξουν στο “μπαλαούρο”. Ήταν ωραίο και τότε το λιμάνι... Θυμάμαι τα επιβατηγά και τα εμπορικά να φέρνουν κόσμο και εμπορεύματα» μας λέει. Μας δείχνει όλο το παραλιακό μέτωπο του λιμανιού, «όλα αυτά που βλέπεις τώρα και είναι μαγαζιά, ήταν αποθήκες τότε και μέσα στο λιμάνι ήταν πολλές μικρές βάρκες. Από μαγαζιά υπήρχαν τα μπουζούκια της Μαρίας, δίπλα το “Κοντοσουβλι”, παραπέρα ο “Αλικαμπιώτης” και άλλα 2-3 καφενεία και ταβέρνες. Αυτό ήταν το λιμάνι».

Στα νεανικά χρόνια του συνομιλήτη μας η πιάτσα των Χανιωτών, η πασαρέλα ήταν στου Μπόλαρη (σ.σ. η σημερινή Ηρ. Πολυτεχνείου). «Οι Χανιώτες κατεβαίνουν πιο πολύ στο λιμάνι μετά το '70. Τότε ξεκίνησε ο τουρισμός και οι ίδιοι οι ξένοι μας “ξεστράβωσαν” για το τι έχουμε εδώ και πόσο μεγάλη αξία έχει το λιμάνι μας. Βέβαια τώρα είναι... “too much”, ίσως έχει παραγίνει το κακό με τις τέντες. Βέβαια ο καθένας κοιτάζει πώς θα έχει δουλειά και το Χειμώνα γιατί παλαιότερα δούλευαν μόνο το Κα-

λοκαίρι. Εγιναν όμως πολλές επεμβάσεις και άλλαξε η φυσιογνωμία του» αναφέρει ο Λευτέρης.

Από τους ανθρώπους του λιμανιού που θυμάται έντονα ήταν ο Σαλής, ο θρυλικός μαύρος, μουσουλμάνος βαρκάρης που δεν είχε φύγει στην ανταλλαγή των πληθυσμών.

«Ο Σαλής δεν ξεχνιέται. Εμενε κάτω από το σημερινό καφέ “Ταράτσα”. Ήταν τόσο αγαπητός στην πόλη των Χανίων που είναι δύσκολο να περιγραφεί. Μιλάμε για άγιο άνθρωπο. Τον έφαγε το μαράζι γιατί στο ναυάγιο του “Ηράκλειον” είχαν χαθεί δύο “Κολομπιτάκια” και πίστευε πως αν ήταν και αυτός στο ναυάγιο, θα τα έσωνε! Ήταν απίστευτος κολυμβητής! Επεφτε στο λιμάνι από τα βραχάκια κάτω από τη σημαία και δεν ξέρω και εγώ πόσα μέτρα πήγαινε με την αναπνοή του! Ήταν πολύ σημαντική για μένα και για όλους όσοι τον γνωρίσαμε η παράσταση του ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ.Κ. πριν από μερικά χρόνια για το Σαλή» τονίζει.

Όσο για ένα από τα συμβάντα που έζησε στο λιμάνι και θα του μείνουν για πάντα χαραγμένα στο μυαλό ήταν μία από τις μεγάλες καταστροφές που έπληξαν το λιμάνι στα τέλη της δεκαετίας του '60. «Πρέπει να ήταν το '67, ξημέρωνε Καθαρή Δευτέρα και γίνονταν ένας χορός στο Λιμενικό Περίπτερο και ήμασταν εκεί. Ερχεται ένα κύμα και πέφτει στις τζαμαρίες και φύγαμε για τη “Νεράιδα”. Ερχεται μετά εκεί μια παρέα και μας λέει ότι στο λιμάνι γίνεται ο χαμός. Πάρκαρα στην Πινακοθήκη και τα συντρίμια η θάλασσα τα ανέβαζε μέχρι εκεί ψηλά. Μπορείς να το φανταστείς;»

Ο ψαράς

Ψαράς, από όταν γεννήθηκε! Ετσι θυμάται τη ζωή του ο Γιώργος Ξυδιάς, που πάντα από το Ενετικό Λιμάνι ξεκινούσε το μεροκάματο του για τον επιούσιο.

«Πάντα το λιμάνι ήταν το σημείο εκκίνησης όλων των ψαράδων της εποχής. Ήταν βέβαια και εμπορικό κέντρο. Υπήρχε η Σταφιδική εδώ, τα κίτρα, πολλά εμπορεύματα και πολλά εμπορικά σκάφη» είναι τα λόγια του.

Τον ρωτάμε για την πρώτη επαφή του με το υγρό στοιχείο. «Μικρό παιδί ακόμα πήγαινα με τον Νικολή τον Καραγιάννη που είχε μεγάλη βάρκα στο ψάρεμα με δίχτυα. Πώς πηγαίναμε; Με τα κουπιά... είχαμε και μηχανή αλλά όταν είχαμε μπονάτσα μας έλεγε ο καπετάνιος ότι ήταν χαλασμένη για να μην κάψει βενζίνη. Ετσι δούλευε το κουπί. Πηγαίναμε μέχρι και τον Σταυρό κάνοντας κουπί ή και παραπέρα! Όλα για

το μεροκάματο, όπως όλος ο κόσμος. Δούλευαν πολλοί τότε στο Καρνάγιο που ήταν στο λιμάνι, άλλοι στην ΑΒΕΑ όπως ο πατέρας μου. Το πρωί κουβαλούσε πυρήνα, το βράδυ έκανε τον νυχτοφύλακα. Κάποια στιγμή ξεκίνησα να εργάζομαι ως ηλεκτρολόγος αλλά τη θάλασσα δεν την άφησα ποτέ. Το ψάρεμα ήταν και παραμένει η ζωή μου...» αφηγείται.

Από τα χαρακτηριστικά ψαρέματα του παρελθόντος ο κ. Γιώργος θυμάται το “βόλασμα”. «Είχαμε ένα δίχτυ καμιά 300αριά μέτρα μήκος και πηγαίναμε το βράδυ σε κάτι κολπάκια όταν είχε λίγο καιρό. Κλείναμε το κολπάκι με το δίχτυ και αρχίζαμε να πετάμε πέτρες σε αυτό να “βολάζουμε” και να κτυπάμε και τα κουπιά κάνοντας θόρυβο. Ετσι πιάναμε τα ψάρια, αυτά ήταν τα μέσα μας, έτσι κάναμε».

Απολαμβάνοντας το καφεδάκι του δίπλα στη θάλασσα, πολλές δεκαετίες τώρα ο Γιώργος Ξυδιάς από τις χαρακτηριστικές φυσιογνωμίες του λιμανιού.

ΣΤΟΝ “ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟ”

Τιμητική έκθεση έργων του Νικοηάου Δαμιανάκη

Μεγάλη τιμητική έκθεση έργων του αείμνηστου ζωγράφου και χαράκτη Νικολάου Δαμιανάκη, διοργανώνουν η Περιφερειακή Ενότητα Χανίων και ο Φιλολογικός Σύλλογος «Χρυσόστομος».

Έργο του Ν. Δαμιανάκη.

Τα εγκαίνια της έκθεσης θα πραγματοποιηθούν τη Δευτέρα 2 Απριλίου στις 7 μ.μ., στην αίθουσα εκθέσεων του Φιλολογικού Συλλόγου.

Όπως αναφέρεται σε σχετική ανακοίνωση, ο Χανιώτης καλλιτέχνης αποφοίτησε από την Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών της Αθήνας και στη συνέχεια πήγε στο Παρίσι, όπου και παρέμεινε για μισό σχεδόν αιώνα, διατρέποντας στους καλλιτεχνικούς κύκλους της γαλλικής πρωτεύουσας και τιμώντας με το σημαντικό έργο του τη γενέθλια πόλη του, των Χανίων, αλλά και όλη τη χώρα μας.

ΣΤΟ Κ.Α.Μ.

Έκθεση ζωγραφικής του **Wang Zuoqian** θα πραγματοποιηθεί στον εκθεσιακό χώρο του ισογείου του Κέντρου Αρχιτεκτονικής Μεσογείου (ΚΑΜ) από τις 2 έως τις 14 Απριλίου τις ώρες από 10 π.μ. έως 2 μ.μ. και από 6 μ.μ. έως 9 μ.μ..

Όπως αναφέρεται σε σχετική ανακοίνωση, «θα εκτεθούν δεκάδες παραδοσιακοί Κινέζικοι πίνακες ζωγραφικής, οι οποίοι συνδυάζουν τα κινέζικα χαρακτηριστικά με το μοναδικό συναίσθημα του δημιουργού από την Κρήτη, με αληθινή καρδιά και βαθύ σεβασμό στους θεούς της φύσης».

Η έκθεση δεν θα έχει εμπορικό χαρακτήρα, στόχος του καλλιτέχνη είναι να γνωρίσουν οι Έλληνες την δουλειά του, αφού άλλωστε τα τελευταία χρόνια ζει και εργάζεται στα Χάνια.

ΣΤΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΧΑΝΙΩΝ

Προβολή ταινίας με ζωντανή μουσική

Προβολή του κλασικού αριστουργήματος του **Τσάρλι Τσάπλιν**: “Το Χαμίμι” με συνοδεία ζωντανής μουσικής στο πιάνο με πρωτότυπη μουσική σύνθεση και αυτοσχεδιασμό από τον **Χρήστο Γαρμπιάκη** θα γίνει σήμερα Σάββατο στην αίθουσα: “Πολυχρόνης Πολυχρονίδης” του Πνευματικού Κέντρου Χανίων.

Θα πραγματοποιηθούν δύο προβολές, στις 8 μ.μ. - 9 μ.μ. και στις 9.30 μ.μ. - 10.30 μ.μ. με ελεύθερη είσοδο και με την υποστήριξη του Φεστιβάλ Κινηματογράφου Χανίων.

ΣΤΟ ΒΕΝΙΖΕΛΕΙΟ ΩΔΕΙΟ

Διαγωνισμός πιάνου “Αλίκη Βατικιώτη”

Ο προκηρυχθείς Παγκρήτιος **διαγωνισμός Πιάνου “Αλίκη Βατικιώτη”** θα διεξαχθεί τη Μεγάλη Δευτέρα 2 Απριλίου στις 11 π.μ. στην αίθουσα “Αλίκης Βατικιώτη” στο **Βενιζέλειο Ωδείο**.

Η είσοδος για το κοινό θα είναι ελεύθερη.

ΣΤΑ ΧΑΝΙΑ

Συνάντηση προγράμματος για Κρήνες

Η 4η ολομέλεια του Εθελοντικού Εκπαιδευτικού Προγράμματος «**Κρήνες: Ένα Πολιτιστικό-Περιβαλλοντικό και Κοινωνικό Μονοπάτι Ζωής**» που διεξάγεται από την Περιφερειακή Ενότητα Χανίων, τον Δήμο Πλατανιά και το Επισημονικό Δίκτυο Εκπαίδευσης Ενηλίκων Κρήτης σε συνεργασία με την ΠΕΠΣΥ και πολλούς ακόμη φορείς, θα πραγματοποιηθεί το Σάββατο 31 Μαρτίου στα Χανιά σε δύο τόπους πολιτισμικής αναφοράς (**Ιδρυμα Ε. Βενιζέλος 10.00-10.45 και Λύκειο Ελληνίδων Χανίων 11.00-13.30**).

ΤΟ ΣΑΒΒΑΤΟ

Συνέλευση Ένωσης Πολιτιστικών Συλλόγων

Εκτακτη Γενική Συνέλευση της Παγκρήτιας Ένωσης Πολιτιστικών Συλλόγων θα γίνει το Σάββατο 31 Μαρτίου και ώρα 12.00 **στην αίθουσα του πρώην Νομαρχιακού Συμβουλίου στη Αντιπεριφέρεια Χανίων (πλατεία Δικαστηρίων)**. Σε περίπτωση μη απαρτίας η επαναληπτική Έκτακτη Γενική Συνέλευση θα γίνει Κυριακή 1 Απριλίου και ώρα 12.00 **στην αίθουσα του πρώην Νομαρχιακού Συμβουλίου στη Αντιπεριφέρεια Χανίων (πλατεία Δικαστηρίων)**.

•Θέματα έκτακτης ΓΣ σύμφωνα με το αίτημα των Π.Σ.:

1. Διορισμό προσωρινού ΔΣ της ΠΕΠΣΥ σύμφωνα με το άρθρο 9.Β.6 του καταστατικού προκειμένου να καταρτίσει την πρόσκληση των μελών του για έκτακτη Γενική Συνέλευση για την εκλογή Νέου ΔΣ.

2. Να δοθεί στο προσωρινό ΔΣ η προθεσμία έως 30-6-2018 για την ολοκλήρωση όλων των εργασιών έως την εκλογή του Νέου ΔΣ της ΠΕΠΣΥ και παράλληλα η εξουσία να προβαίνει κατά τον ίδιο χρονικό διάστημα σε όλες τις αναγκαίες και επείγουσες ενέργειες διοικήσεως και διαχειρίσεως της ΠΕΠΣΥ.

Θεατρικές παραστάσεις

Το έργο του Κώστα Τσιάνου «ΖΩΗ... χαρισάμενη!» παρουσιάζει ο Δήμος Πλατανιά σε συνεργασία με το Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο Κρήτης στο Πολιτιστικό Κέντρο Μάλεμε, σήμερα Σάββατο 31 Μαρτίου στις 8 το βράδυ. Το ρόλο της Ζωής ερμηνεύει η Αγγελική Λεμονή. Είσοδος ελεύθερη.

“ΦΥΛΛΟ - ΦΥΛΛΟ ΤΗΝ ΚΟΥΚΙΑ”

Το Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο Κρήτης θα παρουσιάσει στο Βενιζέλειο Ωδείο Χανίων (παιδική σκηνή) τη διαδραστική θεατρική παράσταση “Φύλλο - Φύλλο την Κουκιά” του Γιάννη Καλαντζόπουλου, σήμερα Σάββατο στις 6 μ.μ. και στις 8 μ.μ..

Γενική είσοδος: 4 ευρώ, προώληση: Γραφεία Θεάτρου, τηλ.: 2821044256.

“ΧΑΝΑ ΖΟΟ”

Η παιδική σκηνή του Χρήστου Τριπόδη και η Εταιρεία Μέθεξις, παρουσιάζουν το “ΧΑΝΑ ΖΟΟ” στα Χανιά στο Βενιζέλειο Ωδείο Χανίων την Κυριακή 1 Απριλίου στις 11.30 το πρωί και στις 5 και στις 6.30 το απόγευμα.

Προώληση εισιτηρίων 8€: Βιβλιοπωλείο Κύβος (Ανδρέα Παπανδρέου 25, τηλ. 2821041606), Βενιζέλειο Ωδείο (Νικ. Φωκά 5) και viva.gr

“ΔΥΟ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΧΟΡΕΥΟΥΝ”

Η Ομάδα Θεατρικής και Παραστατικής Τέχνης “Το Σανίδι” παρουσιάζει το έργο του Καταλανού συγγραφέα Ζουζέπ Μαρία Μπενέτι Ζουρνέ: «**Δύο Γυναίκες Χορεύουν**» στο Theatre 73100 (Πατριάρχου Γερασίμου 18, Νέα Χώρα) για μία μόνο παράσταση σήμερα Σάββατο στις 9 μ.μ. Γενική είσοδος: Πληροφορίες: 6979733357. Σκηνοθεσία: Έφη Δράκου, Φαίη Ταμιωλάκη. Παίζουν: Κωνσταντίνα Σαρρή, Φαίη Ταμιωλάκη.

Γενική είσοδος: 4 ευρώ, προώληση: Γραφεία Θεάτρου, τηλ.: 2821044256.

ΑΦΗΓΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΕΝΑ ΟΧΙ ΚΑΙ ΤΟΣΟ ΜΑΚΡΙΝΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ

«Η παλιά πόλη... όπως την αγαπήσαμε»

ΓΙΩΡΓΟΣ
ΚΩΣΤΑΣ

Τι είναι η Παλιά Πόλη, το Ενετικό λιμάνι, ο Φάρος, τα Νεώρια, ο Τοπανάς, η Ομβριακή, το Καστέλι χωρίς τους ανθρώπους τους; Όλους όσοι ζουν, εργάζονται, περιδιαβαίνουν, αναπνέουν μαζί με την πόλη και τα μνημεία της; Ανθρωποι που γεννήθηκαν, μεγάλωσαν, ενηλικιώθηκαν στα στενά, που περνούν και σήμερα ένα μεγάλο μέρος της καθημερινότητάς τους “μέσα στα τείχη” μιλούν για όλα αυτά που αγάπησαν...

Ο άνθρωπος
του πολιτισμού

Μια ζωή, μέσα και γύρω από το παλιό λιμάνι ο Λευτέρης Μποτωνάκης.

Δεν υπάρχει μέρα ή και νύχτα που δεν θα τον συναντήσεις να βολτάρει στα στενά της παλιάς πόλης ή στο παραλιακό μέτωπο του λιμανιού, με το ποδήλατο ή με τα πόδια. Ο Λευτέρης Μποτωνάκης, γνωστός στην τοπική κοινωνία για την σημαντική του πολιτισμική προσφορά (ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ.Κ, “Αρένα” κ.ά.) είναι ένα από τα παιδιά του λιμανιού. «Γεννήθηκα στη Σπλάντζια αλλά το στέκι μας ήταν πάντα το λιμάνι. Εδώ “σβουρίζαμε” παιδιά, εδώ στα νιάτα μας και συνεχίζουμε. Τα καλοκαίρια κολυμπούσαμε στο “Καμαράκι”, παρότι απαγορευόταν και μας κυνηγούσαν οι λιμενικοί για να μας ρίξουν στο “μπαλαούρο”. Ήταν ωραίο και τότε το λιμάνι... Θυμάμαι τα επιβατηγά και τα εμπορικά να φέρνουν κόσμο και εμπορεύματα» μας λέει. Μας δείχνει όλο το παραλιακό μέτωπο του λιμανιού, «όλα αυτά που βλέπεις τώρα και είναι μαγαζιά, ήταν αποθήκες τότε και μέσα στο λιμάνι ήταν πολλές μικρές βάρκες. Από μαγαζιά υπήρχαν τα μπουζούκια της Μαρίας, δίπλα το “Κοντοσουβλι”, παραπέρα ο “Αλικαμπιώτης” και άλλα 2-3 καφενεία και ταβέρνες. Αυτό ήταν το λιμάνι».

Στα νεανικά χρόνια του συνομιλήτη μας η πιάτσα των Χανιωτών, η πασαρέλα ήταν στου Μπόλαρη (σ.σ. η σημερινή Ηρ. Πολυτεχνείου). «Οι Χανιώτες κατεβαίνουν πιο πολύ στο λιμάνι μετά το '70. Τότε ξεκίνησε ο τουρισμός και οι ίδιοι οι ξένοι μας “ξεστράβωσαν” για το τι έχουμε εδώ και πόσο μεγάλη αξία έχει το λιμάνι μας. Βέβαια τώρα είναι... “too much”, ίσως έχει παραγίνει το κακό με τις τέντες. Βέβαια ο καθένας κοιτάζει πώς θα έχει δουλειά και το Χειμώνα γιατί παλαιότερα δούλευαν μόνο το Κα-

λοκαίρι. Εγιναν όμως πολλές επεμβάσεις και άλλαξε η φυσιογνωμία του» αναφέρει ο Λευτέρης.

Από τους ανθρώπους του λιμανιού που θυμάται έντονα ήταν ο Σαλής, ο θρυλικός μαύρος, μουσουλμάνος βαρκάρης που δεν είχε φύγει στην ανταλλαγή των πληθυσμών.

«Ο Σαλής δεν ξεχνιέται. Εμενε κάτω από το σημερινό καφέ “Ταράτσα”. Ήταν τόσο αγαπητός στην πόλη των Χανίων που είναι δύσκολο να περιγραφεί. Μιλάμε για άγιο άνθρωπο. Τον έφαγε το μαράζι γιατί στο ναυάγιο του “Ηράκλειον” είχαν χαθεί δύο “Κολομπιτάκια” και πίστευε πως αν ήταν και αυτός στο ναυάγιο, θα τα έσωνε! Ήταν απίστευτος κολυμβητής! Επεφτε στο λιμάνι από τα βραχάκια κάτω από τη σημαία και δεν ξέρω και εγώ πόσα μέτρα πήγαινε με την αναπνοή του! Ήταν πολύ σημαντική για μένα και για όλους όσοι τον γνωρίσαμε η παράσταση του ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ.Κ. πριν από μερικά χρόνια για το Σαλή» τονίζει.

Όσο για ένα από τα συμβάντα που έζησε στο λιμάνι και θα του μείνουν για πάντα χαραγμένα στο μυαλό ήταν μία από τις μεγάλες καταστροφές που έπληξαν το λιμάνι στα τέλη της δεκαετίας του '60. «Πρέπει να ήταν το '67, ξημέρωνε Καθαρή Δευτέρα και γίνονταν ένας χορός στο Λιμενικό Περίπτερο και ήμασταν εκεί. Ερχεται ένα κύμα και πέφτει στις τζαμαρίες και φύγαμε για τη “Νεράιδα”. Ερχεται μετά εκεί μια παρέα και μας λέει ότι στο λιμάνι γίνεται ο χαμός. Πάρκαρα στην Πινακοθήκη και τα συντρίμια η θάλασσα τα ανέβαζε μέχρι εκεί ψηλά. Μπορείς να το φανταστείς;»

Ο ψαράς

Ψαράς, από όταν γεννήθηκε! Ετσι θυμάται τη ζωή του ο Γιώργος Ξυδιάς, που πάντα από το Ενετικό Λιμάνι ξεκινούσε το μεροκάματο του για τον επιούσιο.

«Πάντα το λιμάνι ήταν το σημείο εκκίνησης όλων των ψαράδων της εποχής. Ήταν βέβαια και εμπορικό κέντρο. Υπήρχε η Σταφιδική εδώ, τα κίτρα, πολλά εμπορεύματα και πολλά εμπορικά σκάφη» είναι τα λόγια του.

Τον ρωτάμε για την πρώτη επαφή του με το υγρό στοιχείο. «Μικρό παιδί ακόμα πήγαινα με τον Νικολή τον Καραγιάννη που είχε μεγάλη βάρκα στο ψάρεμα με δίχτυα. Πώς πηγαίναμε; Με τα κουπιά... είχαμε και μηχανή αλλά όταν είχαμε μπονάτσα μας έλεγε ο καπετάνιος ότι ήταν χαλασμένη για να μην κάψει βενζίνη. Ετσι δούλευε το κουπί. Πηγαίναμε μέχρι και τον Σταυρό κάνοντας κουπί ή και παραπέρα! Όλα για

το μεροκάματο, όπως όλος ο κόσμος. Δούλευαν πολλοί τότε στο Καρνάγιο που ήταν στο λιμάνι, άλλοι στην ΑΒΕΑ όπως ο πατέρας μου. Το πρωί κουβαλούσε πυρήνια, το βράδυ έκανε τον νυχτοφύλακα. Κάποια στιγμή ξεκίνησα να εργάζομαι ως ηλεκτρολόγος αλλά τη θάλασσα δεν την άφησα ποτέ. Το ψάρεμα ήταν και παραμένει η ζωή μου...» αφηγείται.

Από τα χαρακτηριστικά ψαρέματα του παρελθόντος ο κ. Γιώργος θυμάται το “βόλασμα”. «Είχαμε ένα δίχτυ καμιά 300αριά μέτρα μήκος και πηγαίναμε το βράδυ σε κάτι κολπάκια όταν είχε λίγο καιρό. Κλείναμε το κολπάκι με το δίχτυ και αρχίζαμε να πετάμε πέτρες σε αυτό να “βολάζουμε” και να κτυπάμε και τα κουπιά κάνοντας θόρυβο. Ετσι πιάναμε τα ψάρια, αυτά ήταν τα μέσα μας, έτσι κάναμε».

Απολαμβάνοντας το καφεδάκι του δίπλα στη θάλασσα, πολλές δεκαετίες τώρα ο Γιώργος Ξυδιάς από τις χαρακτηριστικές φυσιογνωμίες του λιμανιού.

Η οικογένεια

Γέννημα θρέμμα της παλιάς πόλης ο Αλέκος Μιχαλίδης και η αδελφή του Βασιλική, τους συναντάμε στο πατρικό τους στην οδό Γαμπά, στον Τοπανά μαζί με τη μητέρα τους Ελένη Μιχαλίδη - Περούλακη.

Η κα Ελένη μετακόμισε από την οδό Λιθινών στο Καστέλι, στον Τοπανά στα μέσα της δεκαετίας του '50. «Νοικοκυρά τότε, να μεγαλώσω τρία παιδιά, στη συνέχεια έκανα και τέταρτο. Η καθημερινότητα μου ήταν η οικογένεια. Να ετοιμάσω τα παιδιά να πάνε στο σχολείο, να πλύνω, να καθαρίσω, να μαγειρέψω. Ευκολίες τότε δεν υπήρχαν. Μαγειρέμα στη γκαζιέρα... πού κουζίνες; Μπάνιο στις λεκάνες, μαγκάλι για τη θέρμανση. Αυτή ήταν η ζωή. Βέβαια εδώ στον δρόμο μας δεν μπορώ να πω ότι ζούσαν φτωχοί άνθρωποι. Ήταν για την εποχή ευκατάστατοι, με τις δουλειές τους όλοι, νοικοκυραίοι» θυμάται η κα Ελένη.

Ενα από τα χαρακτηριστικά της εποχής η αλληλοϋποστήριξη μεταξύ των ανθρώπων και οι ισχυροί δεσμοί φιλίας. «Οι γυναίκες και οι άντρες κάθονταν και αποσπείριζαν στις αυλές των σπιτιών μπροστά στα σπίτια και εμείς τα παιδιά παίζαμε τριγύρω. Αν κάποιος είχε προβλήματα υπήρχε στήριξη από τη γειτονιά. Αν π.χ. κάποιος είχε οικονομικά προβλήματα, θα έβρισκε στην πόρτα του σπιτιού του τρόφιμα ή ρούχα. Ούτε αυτός που θα τα πρόσφερε θα το ανακοίνωνε, δεν θα το γνώριζε ούτε ο ωφελούμενος. Έτσι ήταν τα πράγματα τότε» λέει η κα Βασιλική.

Όταν λέμε για παιδιά στην παλιά πόλη, μιλάμε για αριθμούς... ρεκόρ. «Μπορεί να ήμασταν και 50 παιδιά στη γειτονιά! Μόνο στον

Τοπανά. Λεφούσι ολόκληρο. Το παιγνίδι μας ήταν τα καπάκια με τις γαζόζες, τα χαρτιά με τα τσιγάρα, τα κάναμε ομάδες. Κάναμε τότε και τον πόλεμο με τα Νεοχωρικά. Μαζευόμασταν μεγάλες ομάδες και ηγαίναμε στην πλατεία κάτω από το Ξενία, στο χέρι, (σ.σ. πλατεία Τάλω σήμερα) που ήταν μόνο χώματα και παράγκες. Εκεί ήταν το πεδίο μάχης με ξύλα, καλάμια, πέτρες. Σπάζαμε κεφάλια, κυνηγιόμασταν στα στενά, μας κυνηγούσαν μετά οι μάνες μας. Επειτα εμείς βοηθούσαμε και την οικογένεια. Κάθε Κυριακή να πάμε τις λαμαρίνες με το φαγητό στο φούρνο του Λευτέρη στη Θεοτοκοπούλου. Ή να πουλήσουμε μπαλόνια ή κεράκια στο λιμάνι και στην Αγορά» είναι τα λόγια του Αλέκου.

Τέλη '70 αρχές '80 ήλθε η μεγάλη αλλαγή για τη γειτονιά με τον τουρισμό. Αρχισε όμως παράλληλα και η απομάκρυνση των μόνιμων παλιών κατοίκων. «Τα σπίτια έγιναν ενοικιαζόμενα και μετά ξενοδοχεία. Αν μου αρέσει αυτό; Να σου πω... Χάθηκε η παλιά γειτονιά» καταλήγει η κα Ελένη.

Στη φωτογραφία στα τέλη της δεκαετίας του '50 Αλέκος (δεξιά), Παναγιώτης Μιχαλίδης (μέσον) και Βασιλική Μιχαλίδου στην οδό Γαμπά. Στο ίδιο σημείο σήμερα ο Αλέκος, η Βασιλική και η μητέρα τους Ελένη.

Διαφημιστικό της "Αποσπερίδας" ενός πρωτοποριακού για την Ελλάδα πολυχώρου.

"Αποσπερίδα" ο πρώτος πολυχώρος στην Ελλάδα!

Δεν υπάρχει παλιός Χανιώτης που να μην θυμάται την "Αποσπερίδα", τον πολυχώρο θρύλο που πρωτολειτούργησε το 1976 αλλά μια καταστροφική πυρκαγιά το 1988 έβαλε άδοξο τέλος στην πορεία του. Στο υπόγειο κουτούκι, στο ισόγειο τζάκι και μεζές, στον 1ο όροφο εστιατόριο, στο 2ο όροφο μπαρ-καφέ! Ενας πολυχώρος πολύ προχωρημένος για την εποχή. Ο Γιάννης Ναναδάκης που μαζί με τον Αντώνη Καμπιλάκη ξεκίνησαν το κατάστημα, θυμάται...

«Από το 1962 ξεκίνησα να μένω στην παλιά πόλη, στην Κονδυλάκη. Αλλάξα 4-5 σπίτια έκτοτε, και μπάρκαρα για μερικά χρόνια στο εμπορικό ναυτικό. Όταν επέστρεψα μόνιμα δραστηριοποιήθηκα επαγγελματικά ανοίγοντας μαγαζιά. Βέβαια τότε η παλιά πόλη δεν είχε καμία σχέση με σήμερα. Όταν είχα έλθει πρώτη φορά για να πάρω σπίτι, τρόμαξα. Πολυμελείς οικογένειες σε λίγα τετραγωνικά, καλοί άνθρωποι μεν αλλά η κατάσταση ήταν δράμα. Σήμερα η Ζαμπελίου και η Κονδυλάκη είναι από τους καλύτερους δρόμους των Χανίων, τότε το τοπίο ήταν σαν βομβαρδισμένο. Η "Αποσπερίδα" ήταν το πρώτο μαγαζί που θύμιζε στον κόσμο ότι υπάρχει μια μεσαιωνική, παλιά πόλη με μεγάλη αξία. Μέχρι τα μέσα του '70, σκοτάδι παντού, πεζοδρόμια δεν υπήρχαν. Ήταν η "λούμπεν" περιοχή των Χανίων!».

ΕΝΑΣ ΧΩΡΟΣ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ

Τι ήταν όμως η "Αποσπερίδα"; «Τρεις όροφοι, συν το υπόγειο. Στη "Αποσπερίδα" είχε εμφανιστεί πρώτη φορά ο Ρος Ντέλι, εκεί γνώρισε το Μουντάκι, τον Ξυλούρη. Ήταν ένας αναπάντεχα πολιτισμένος χώρος που "έσκασε" σε ένα μέρος υποβαθμισμένο. Ήταν για τον καθένα. Στον 1ο όροφο να

παίζουν σκάκι ή τάβλι οι αναρχικοί και στον τρίτο να κάθεται ο Μπυστάκης. Όλες οι κοινωνικές τάξεις! Μπορεί να είχαμε και 20 άτομα προσωπικό. Η αλήθεια είναι πως στην αρχή δεν ξέραμε να το λειτουργήσουμε το μαγαζί. Αργήσαμε να "ψηθούμε" στη νύχτα» απαντάει ο συνομιλητής μας.

Πέρα από τους Χανιώτες όλες οι προσωπικότητες του καλλιτεχνικού χώρου που περνούσαν από τα Χανιά έκαναν την βόλτα τους και από την "Αποσπερίδα". «Αν καθήσω να σου αναφέρω ονόματα δεν φτάνει όλη εφημερίδα! Να σου πω για τον συγγραφέα τον Αντώνη Σαμαράκη; Τον Βουτσά, τη Βουγιουκλάκη; Πολιτικούς τον Τρίτη, τους βουλευτές, τους υπουργούς. Όμως για μένα το σημαντικό ήταν ότι ο κόσμος αγάπησε το μαγαζί... Την ίδια χρονιά με εμάς άνοιξε ο Ψαρός στο λιμάνι μια ταβέρνα, ο Μπάμπης το "Ταμιά", το "Φαγκότο", το "Κανάλι", ξεκίνησε μια άλλη περίοδος για την παλιά πόλη. Ιστορικά μαγαζιά πολλά από τα οποία υπάρχουν ακόμα.

Σε μια τέτοια συζήτηση δεν αποφεύγουμε και τις δύσκολες ερωτήσεις. Ακούμε από κάποιους να λένε ότι οι ιδιοκτήτες βάλανε φωτιά και κάψατε την "Αποσπερίδα" για να πάρετε τα χρήματα της ασφάλειας; «Κουβέντες του κόσμου, τις έχω ακούσει και εγώ αλλά τι να σχολιάσω; Το πόρισμα της πυροσβεστικής ήταν ότι ήταν βραχυκύκλωμα. Το μαγαζί ήταν τυχαία ασφαλισμένο. Εγώ κουμάρι δεν παίζω, αλλά βρέθηκε

Γ. Ναναδάκης και Β. Γναφάκης συζητούν για την παλιά πόλη και τα μαγαζιά της.

Παρέα στην "Αποσπερίδα". Πόσοι Χανιώτες δεν πέρασαν από εκεί;

Το πρωτοσέλιδο δημοσίευμα των "Χανιωτικών Νέων" για την καταστροφή της "Αποσπερίδας" από πυρκαγιά το Πάσχα του 1988.

να παίξω μια φορά και αυτός που έχασε μου λέει θα σου κάνω μια ασφάλεια. Αυτό έγινε το 1978 λοιπόν, μας έδωσε την ασφάλεια και ευτυχώς πληρωθήκαμε και εμείς και οι ιδιοκτήτες του ακινήτου» απαντάει.

"ΛΑΚΗΔΕΣ"... ΚΑΙ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ

Μαζί με τον μαζικό τουρισμό "ήρθαν" και τα... καμάρια! «Στα Χανιά ήταν οι "Λάκηδες" μια παρέα ομορφόπαιδα, ζωντανά παιδιά, άτακτα παιδιά! Δεν ήταν αλήτες, κάλυψαν μια ανάγκη του πρώιμου τουρισμού. Λάκης ήταν ο αρχηγός τους, ο πιο σβέλτος και η παρέα του, ο κόσμος τους έλεγε "Λάκηδες". Συγχρόνως με την τουριστική ανάπτυξη, συντελέστηκε και η σεξουαλική απελευθέρωση!» θυμάται ο Γιάννης Ναναδάκης. (σ.σ. περισσότερα για τους "Λάκηδες" σε επόμενο δημοσίευμα των "Χ.Ν.").

Στη συζήτηση μας μπαίνει άλλος ένας γνώριμος, γέννημα θρέμμα της παλιάς πόλης, για χρόνια επαγγελματίας, ο Βασίλης Γναφάκης. Τον ρωτάμε για την εποχή που το λιμάνι ήταν κακόφημο. Ο ίδιος δεν συμφωνεί. «Τη λέξη "κακόφημο" την έλεγαν διάφοροι που δεν είχαν ουδεμία σχέση με το λιμάνι. Δεν ήταν ποτέ κακόφημο, προστασία στο λιμάνι δεν μου ζήτησε ποτέ κανείς! Απλά επειδή μετά τη δικτατορία άρχισε ο κόσμος να αλλάζει, να είναι η μόδα το ροκ, η ντίσκο, τα μαλλιά, η επανάσταση της νεολαίας κ.λπ. σου λέγανε οι υπόλοιποι μακριά μαλλιά, ροκ μουσική... άρα κακόφημο μέρος! Οι Χανιώτες

ΑΥΤΟΣ Ο ΡΟΥΦΙΑΝΟΣ ΤΟ... TRIP ADVISOR

Ο ίδιος θυμάται ότι η φιλοξενία ήταν το χαρακτηριστικό της παλιάς πόλης. «Ο κόσμος δέχθηκε τους τουρίστες φιλικά και αυτό άρεσε. Βέβαια τότε τα περισσότερα ενοικιαζόμενα δωμάτια είχαν τα μαύρα τους τα χάλια. Το ίδιο και οι δρόμοι εδώ, δεν υπήρχε φωτισμός, δεν υπήρχε τίποτα. Με τον τουρισμό άρχισε να βελτιώνεται η παλιά πόλη. Το ίδιο και τα μαγαζιά. Οι διπλοί κατάλογοι, η κακή εξυπηρέτηση από ορισμένους που υπήρχε τότε κακά τα ψέματα, κόπηκε αργότερα με το Trip Advisor! Αυτό τους αποκεφάλισε όλους αυτούς. Γιατί είναι ο "ρουφιάνος", ο καλός ρουφιάνος. Για αυτό και σε σχέση με πριν από 10 χρόνια η ποιότητα των μαγαζιών έχει αναβαθμιστεί 100%» σημειώνει.

Αφήνουμε τον επίλογο για τον Γιάννη Ναναδάκη. «Ο τουρισμός που δίνει ζωή στα Χανιά ξεκίνησε και συνεχίζεται εδώ. Τι άσχημο έγινε τότε... ότι απλά, όπου πέσουν εύκολα λεφτά, χαλάς. Πρέπει να έχεις υπόβαθρο για να αντέξεις αυτόν τον ξαφνικό πλουτισμό! Όσο για μένα, μετά την "Αποσπερίδα" ισχύει το ότι "Ο ζόρος κάνει πόδια και η πείνα κάνει αντόνια". Ήμουν πάντα ανήσυχος και στην παλιά πόλη μπορεί να έχω ανοίξει και 10 μαγαζιά και συνεχίζω...».

Συνεχίζεται...

Σε δύο εβδομάδες, περισσότερες ιστορίες και διηγήσεις για τους Κολομπίτες, τα μαγαζιά, τους ανθρώπους της παλιάς πόλης...

ΕΛΕΝΗ
ΦΟΥΝΤΟΥΛΑΚΗ

«Υπάρχει μέσα μου ένας τεράστιος θαυμασμός για τη Φύση. Δεν είμαστε τίποτα... μικρές “αναλαμπές” που περνάνε, φεύγουν και ξεχνιούνται. Η δύναμη της Φύσης αποτυπώνεται παντού σαν “ροές” στις θάλασσες, στο χώμα, στα δέντρα και στον ουρανό... Θα ήθελα να “πιάσω” την “ουσία” της Φύσης, τη δύναμη της, το «δράμα» αλλά πάντα ξεφεύγει, ίσως και εκεί ακριβώς βρίσκεται η όλη γοητεία!» λέει στις “διαδρομές” η εικαστικός Τζαν Λιοδάκη, η οποία μαζί με άλλες 3 καταξιωμένες εικαστικούς των Χανίων παρουσιάζουν έργα τους στην έκθεση “Συμπλεύσεις” στην αίθουσα Τέχνης Μυλωνογιάννη.

ΤΖΑΝΕΤ ΛΙΟΔΑΚΗ:

Η Τέχνη ανοίγει ένα παράθυρο στον κόσμο

Πρόκειται για μια έκθεση εικαστικής αφήγησης ιστοριών και ιδεών, μέσα από την οποία οι εικαστικοί μας προτρέπουν να αποπειραθούμε κι εμείς να συνθέσουμε την αντίστοιχη δική μας αφήγηση. Η Τζαν Λιοδάκη, μοιράζεται μαζί μας τα αποτελέσματα της μακρόχρονης ενασχόλησής της με την έννοια της ροής, αποτυπώνοντας με δέος την ομορφιά της φύσης σε συνάρτηση με την ματαιότητα των ανθρώπων μπροστά σε αυτό της το μεγαλείο, όπως αναφέρει χαρακτηριστικά η επιμελήτρια της έκθεσης Μυρτώ Κοντομιτάκη. Η έκθεση υπήρξε η αφορμή να μιλήσουμε με την Τζαν Λιοδάκη για αυτήν την εικαστική σύμπλευση, την Τέχνη, την Κρητική φύση, την σχέση της με το νησί αλλά και για τη ζωή σήμερα στην Ελλάδα της κρίσης...

Γεννηθήκατε στο Sheffield της Αγγλίας, σπουδάσατε στις Σχολές Καλών Τεχνών High Wycombe και του Cardiff αλλά από το 1975 επιλέξατε να εγκατασταθείτε μόνιμα στα Χανιά. Πώς προέκυψε αυτή η επιλογή;

Είχα έρθει πρώτη φορά στην Κρήτη διακοπές με μια φίλη μου για να δούμε την Κνωσό, κάνοντας ωτοστόπ από την Αγγλία μέχρι την Κρήτη. Τότε σπουδάζα ταυτόχρονα. Εκτός από τα καταπληκτικά χρώματα και την θάλασσα, το φως που δεν υπάρχει στην Αγγλία όπου τα χρώματα είναι μουντά, μου έκανε εντύπωση η απλότητα και η αγνότητα των ανθρώπων. Εδώ οι ανθρώπινες σχέσεις είναι ειλικρινείς με “ανοιχτή καρδιά” χωρίς υποκρισίες. Και φυσικά με γοήτευε και με γοητεύει αυτή η ελευθερία που υπάρχει στην κουλτούρα της Κρήτης. Στην Αγγλία ένιωθα εγκλωβισμένη, η φύση μου δεν ήταν εκεί... Είχα την εντύπωση ότι είχα γεννηθεί σε λάθος χώρα!

Στα έργα σας κυριαρχεί η Κρητική φύση. Τι χαρακτηριστικά της Κρήτης σας έχουν εμπνεύσει περισσότερο στο έργο σας;

Οι καιρικές αλλαγές, πολλές φορές απότομες, υπογραμμίζουν τις καταπληκτικές χρωματικές αντιθέσεις. Τα πετρώματα, τα σχήματα σαν να ήρθαν από άλλους κόσμους. Αυτό το στοιχείο του σουρεαλισμού πάντα με γοήτευε! Η Κρήτη είναι ένα νησί σαν κόσμημα, “πετράδι”, πλεούμενο μέσα στο Κρητικό πέλαγο! Οι ακτές, δαρμένες από τον αέρα τον ήλιο και τη βροχή μοιάζουν με σχήματα εξωπραγματικά αλλά είναι αληθινά αληθινά! Οι αντιθέσεις, το ρευστό με το στέρεο πραγματικά γοητεύουν! Χρόνια παρατηρώ όλες αυτές τις εικόνες, τις αποθηκεύω, γίνεται μια επεξεργασία και σε συνδυασμό με τα υλικά που χρησιμοποιώ δημιουργώ τα έργα μου. Υπάρχει μέσα μου ένας τεράστιος θαυμασμός για τη Φύση. Δεν είμαστε τίποτα... μικρές “αναλαμπές” που περνάνε, φεύγουν και ξεχνιούνται. Η δύναμη της Φύσης αποτυπώνεται παντού... σαν “ροές” στις θάλασσες, στο χώμα, στα δέντρα και στον ουρανό... Θα ήθελα να “πιάσω” την “ουσία” της Φύσης τη δύναμη της το “δράμα” αλλά πάντα ξεφεύγει... ίσως και εκεί ακριβώς βρίσκεται η όλη γοητεία!

Πόσο έχει εξελιχθεί η τέχνη σας από τότε που ξεκινήσατε και πως έχει διαφοροποιηθεί;

Έχω περάσει από πολλά στάδια, ξεκινώντας με ελαιογραφίες, με επίκεντρο πάντα τη φύση, αλλά σαν, “τοπιογράφος”. Και έχω φτάσει εδώ μελετώντας το κάθε τι και αποθηκεύοντας στη μνήμη χρώματα, σχήματα, ουρανοί, θάλασσες και βράχια. Δουλεύω πια με γκουάς και μολύβια ακουαρέλας σε χαρτί. Βρίσκω ότι με εκπροσωπούν, είναι ευέλικτα υλικά και εκφράζομαι με περισσότερο ακρίβεια, αλλά ταυτόχρονα ελευθερία στα έργα μου. Με το πέρασμα του χρόνου αυτό που με εκφράζει πια είναι να βρίσκω την ουσία της φύσης ψάχνοντας όλο και πιο βαθιά αυτό που με συγκινεί. Γι’ αυτό όλο και πιο πολύ επικεντρώνομαι στις λεπτομέρειες, στον μικρόκοσμο της φύσης, είναι, ουσιαστικά μια μικρογραφία του μεγάλου κόσμου, που οι πιο πολλοί το προσπερνάν χωρίς καν να κοιτάξουν.

Ήταν δύσκολη ή εύκολη υπόθεση η εικαστική σύμπλευση με τις 3 Χανιώτισσες δημιουργούς Όλγα Βερυκάκη, Κατερίνα Τσεμπελή και Πέπη Χατζηδάκη;

Δεν ήταν καθόλου δύσκολη. Είμαστε όλες διαφορετικές, κάθε μία έχει την δική της οπτική, την δική της άποψη. Όλες δουλεύουμε με διαφορετικά υλικά, ωστόσο μας

«Η δημιουργικότητα του καλλιτέχνη βρίσκει διεξόδους σε όλες τις συνθήκες, δεν αναπαύεται ποτέ. Ακόμα και στα ερείπια ο καλλιτέχνης κάτι θα βρει και θα είναι αφορμή για καινούργιες συνθέσεις, καινούργιες δημιουργίες»

ενώνουν τα ονειρικά τοπία, οι θάλασσες και το συναίσθημα, και φυσικά υπάρχει μεταξύ μας αλληλοσεβασμός.

Επηρεάζεται η δημιουργικότητα ενός καλλιτέχνη σε κρίσιμες εποχές, όπως αυτήν που διανύουμε;

Φυσικά και επηρεάζεται. Προσωπικά όταν βρίσκομαι σε δύσκολη θέση ή σε μια δυσάρεστη κατάσταση, λειτουργώ πιο δημιουργικά, νιώθω μια ώθηση για να προχωρήσω ακόμη πιο βαθιά, να ανακαλύψω άλλες πτυχές του εαυτού μου. Βέβαια όλα είναι θέμα ψυχοσύνθεσης και τι προσωπικότητα έχει ο καλλιτέχνης. Εγώ είμαι αισιόδοξος άνθρωπος αλλά σίγουρα υπάρχουν καλλιτέχνες που αντιδρούν διαφορετικά, ίσως και αρνητικά, δυσκολεύονται να προσαρμοστούν σε μια δύσκολη πραγματικότητα, να κάνουν την υπέρβαση. Πιστεύω, όμως, ότι οι δυσκολίες είναι αφορμή να έρθουν καινούργιες πρωτοπόρες ιδέες. Η δημιουργικότητα του καλλιτέχνη βρίσκει διεξόδους σε όλες τις συνθήκες, δεν αναπαύεται ποτέ. Ακόμα και στα ερείπια ο καλλιτέχνης κάτι θα βρει και θα είναι αφορμή για καινούργιες συνθέσεις, καινούργιες δημιουργίες.

Ποιος πιστεύετε ότι είναι ο ρόλος του καλλιτέχνη προς την κοινωνία;

Ο καλλιτέχνης δημιουργεί στις περισσότερες φορές από εσωτερική ανάγκη. Θέλει όμως, να δώσει ερεθίσματα στον θεατή για να μπορέσει να σκέφτεται αλλιώς, να κοιτάξει τον κόσμο από μια άλλη οπτική γωνία, να καταλάβει ότι υπάρχουν πολλοί δρόμοι που οδηγούν σε φανταστικά μέρη. Μέσα από αυτήν την επικοινωνία, την αλληλεπίδραση καλλιτέχνη με θεατή οπωσδήποτε μπορεί κάτι πολύ σημαντικό να βγει... Η προσπάθεια να μοιράζει σκέψεις, ιδέες και εικόνες είναι μια ομορφη πράξη που μόνο οφέλιμο μπορεί να έχει για τον καλλιτέχνη και τον θεατή.

Πώς μπορούμε να κάνουμε τη νεολαία να είναι πιο ενπνευμένη και να εκτιμά περισσότερο την τέχνη;

Η κρίση έχει επηρεάσει τα πάντα σε πολύ μεγάλο βαθμό. Το Κράτος δεν προσφέρει αρκετά ερεθίσματα στα νέα παιδιά για να εκτιμήσουν την αξία της Τέχνης, δεν υπάρχουν τα απαραίτητα μαθήματα, ούτε δίδεται έμφαση σ’ αυτά.

Έτσι έχουμε μια κοινωνία που δεν ξέρει να αξιολογήσει την Τέχνη γιατί δεν έχει πάρει τα “εργαλεία” να μπορέσει να κρίνει, δυστυχώς, αλλά είναι μια πραγματικότητα. Ωστόσο υπάρχουν καλλιτέχνες με μεγάλη αγάπη για αυτό που κάνουν και προσπαθούν να μάθουν πράγματα στα παιδιά, να τα βοηθήσουν να δουν πράγματα που δεν φαντάζονται πως υπάρχουν, να τους περάσουν την αξία της τέχνης και της δυνατότητας που έχει να αλλάξει κάποια πράγματα στον κόσμο μας. Γιατί η Τέχνη αυτό είναι, ένα άλλο παράθυρο στον κόσμο. Και εάν μπορείς να βοηθήσεις ένα παιδί ή έναν ενήλικο να ανοίξει αυτό το παράθυρο, δεν είναι κάτι τρομερό;

Με τι χρώματα θα ζωγραφίζατε την Ελλάδα σήμερα;

Μεγάλη ερώτηση... Η Ελλάδα σήμερα περνάει πολύ δύσκολες και επικίνδυνες στιγμές. Ίσως θα ζωγράφιζα μια μεγάλη βάρκα γεμάτη από πολύχρωμους ανθρώπους, η βάρκα να παλεύει να ισορροπήσει πάνω σε μια φουρτουνιασμένη θάλασσα σε διάφορους τόνους του σκούρου μπλε. Όμως κάπου ψηλά στα σύννεφα θα υπήρχε ένα μικρο φωτεινό σημείο μέσα στο χάος. Η ελπίδα για ένα καλύτερο αύριο πάντα πρέπει να υπάρχει. Πιστεύω σ’ αυτό... Οι Έλληνες έχουν περάσει πάρα πολλά μέσα από τα χρόνια και τα κατάφεραν εκεί που οι ελπίδες ήταν λιγιστές, οπότε και πάλι θα βγούμε όλοι μαζί από τη φουρτουνιασμένη θάλασσα, για μια λαμπρή μέρα, μια καινούργια αρχή.

“Συμπλεύσεις” στην αίθουσα τέχνης Β. Μυλωνογιάννη

Η έκθεση “Συμπλεύσεις” στην αίθουσα τέχνης Β. Μυλωνογιάννη θα παραμείνει ανοιχτή έως 4 Απριλίου και λειτουργεί, 11-1 το πρωί και 6-9 το απόγευμα, καθημερινά εκτός Κυριακής. Στην έκθεση, παρουσιάζουν τα έργα τους οι Όλγα Βερυκάκη, Τζαν Λιοδάκη, Κατερίνα Τσεμπελή και Πέπη Χατζηδάκη, τέσσερις γυναίκες εικαστικοί, που ζουν και δραστηριοποιούνται στα Χανιά.

Παιδότοπος

ΒΑΓΓΕΛΗΣ
Θ. ΚΑΚΑΤΣΑΚΗΣ
kakatsakis@sch.gr

Δ2 ΤΑΞΗ 5ου ΔΗΜ. ΣΧ. ΧΑΝΙΩΝ

Από τα ήθη και τα έθιμα της Μ. Εβδομάδας

Καλοί μου φίλοι, Καλό Σαββατοκύριακο!
«Η Εβδομάδα των Παθών είναι η Μεγάλη Βδομάδα που διανύουμε μέχρι το Πάσχα κι είναι γεμάτη ενδιαφέροντα έθιμα και παραδόσεις που έχουν τις ρίζες τους σε συνθήκες αιώνων ή και χιλιετιών ακόμα. Αξίζει να θυμόμαστε και να τηρούμε αυτά τα έθιμα και για να αποδεικνύουμε την πίστη μας και επειδή αποτελούν ένα διάλειμμα από την καθημερινότητα και συμβάλλουν στην ανάγκη μας να νιώσουμε ότι κάπου ανήκουμε, ότι μοιραζόμαστε κοινές αξίες. Αλλωστε η περίοδος αυτή είναι από τις πιο αγαπημένες των παιδιών και την περιμένουν πώς και πώς».

Αυτά μεταξύ των άλλων γράφουν οι μαθητές της Δ2 τάξης του 5ου Δημ. Σχ. Χανίων και η δασκάλα τους Ρούλα Μουστάκα στο σημείωμα με το οποίο συνοδεύουν τις εργασίες τους για τη Με-

γάλη Εβδομάδα. Τα υπέροχα "σκέφτομαι και γράφω" τους και τις θαυμάσιες ζωγραφιές τους. Πολύ σ' ευχαριστώ, Ρούλα, που γι' άλλη μια φορά ανταποκρίθηκες στην πρότασή μου.

Να χαιρέσει τους μαθητές σου και να σε χαιρώνται!

Σας χαιρετώ με αγάπη όλους!

Καλή Μεγάλη Εβδομάδα και Καλή Ανάσταση

Βαγγέλης Θ. Κακατσάκης

δάσκαλος

Σημείωση: Ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα για τα παιδιά η ανακοίνωση της υπέροχης ραδιοφωνικής εκπομπής "Ανέβα μήλο, κατέβα ρόδι" της Βαλεντίνας Παπαδημητράκη, που φιλοξενείται στον σημερινό Παιδότοπο. Κι από εμένα η προτροπή!

Γράψτε μια ιστορία με ήρωα τον Μόρτη!

Η εκπομπή "Ανέβα μήλο, κατέβα ρόδι" και το Δίκτυο fm προσκαλούν όλα τα παιδιά σε μια δράση δημιουργικής γραφής.

Για να γνωρίσετε τον συμπαθέστατο αυτό σκύλο, που θα γίνει ήρωας της ιστορίας σας, μπορείτε να ακούσετε σε επανάληψη προηγούμενες εκπομπές, στη σελίδα: www.diktyofm/ekropmes.

Στείλτε τις ιστορίες σας στο anepamilo@gmail.com ή στη διεύθυνση:

Δίκτυο fm, Κορνάρου 11, 73 134 Χανιά

Όλες οι ιστορίες θα ακουστούν στις επόμενες εκπομπές.

Σε πολλά μέρη της Ελλάδας το Σάββατο του Λαζάρου τα παιδιά γυρίζουν από πόρτα σε πόρτα και τραγουδούν τον "Λάζαρο" κρατώντας στεφάνια από λουλούδια. Του Λαζάρου επίσης, στα σπίτια οι νοικοκυρές φτιάχνουν στριφτά κουλουράκια, τα λαζαράκια, που συμβολίζουν μ' αυτόν τον τρόπο το σώμα του Λαζάρου που ήταν τυλιγμένο στο σάβανο.

Μαρία Μπέλλου

Η Κυριακή των Βαΐων γιορτάζεται για να θυμόμαστε την μέρα που ο Χριστός πήγε στα Ιεροσόλυμα καθισμένος πάνω σ' ένα γαϊδουράκι. Λέγεται "των Βαΐων", γιατί οι πιστοί τον υποδέχτηκαν με βάγια από φοίνικες. Σήμερα τα βάγια τα φτιάχνουν σαν σταυρουδάκια, στολίζουν την εκκλησία και τα δίνουν στον κόσμο. Από την Κυριακή των Βαΐων αρχίζει η Μεγάλη Βδομάδα.

Ολυμπία Μαγγιώρη

Η ελληνική παράδοση θέλει τις γυναίκες να ξενυχτούν το βράδυ της Μεγάλης Πέμπτης, για να στολίσουν τη ξυλόγλυπτη κατασκευή του Επιταφίου με πολύχρωμα λουλούδια όλων των όμορφων χρωμάτων και των υπέροχων αρωμάτων.

Χρησιμοποιούν αγριολούλουδα αλλά και ήμερα άνθη, που μάζευαν τα παιδιά απ' τις αυλές και τα χωράφια: Ανεμώνες, μαργαρίτες, άσπρα, μωβ, κίτρινα και κόκκινα λουλουδάκια του αγρού, κρίνους, τριαντάφυλλα, βιολέτες, μωβδάτα άνθη λεμονιάς, γαρύφαλα. Τα λουλούδια πλέκονται σε στεφάνια και γιρλάντες κι όλος ο Επιτάφιος γινόταν μια ανθισμένη κορόνα που μοσχοβολούσε.

Μαρία Μαργαριτάκη

Καθώς ξημερώνει το πρωί της Μεγ. Παρασκευής, ξεκινάει το στόλισμα του Επιταφίου σ' όλες τις ορθόδοξες εκκλησίες. Πρώτα-πρώτα, ψάλλονται οι Μεγάλες Ωρες, που περιέχουν ψαλμούς, τροπάρια, τον Απόστολο, Ευαγγέλια κι ευχές. Αμέσως μετά ψάλλεται ο Εσπερινός της Μεγάλης Παρασκευής κι ακολουθεί η Αποκαθάρωση του Εσταυρωμένου. Στο ιερό κουβούκλιο τοποθετείται ένα ύφασμα στο οποίο έχει κεντηθεί ο Κύριος νεκρός. Οι πιστοί πηγαίνουν και το προσκυνούν. Στη συνέχεια γίνεται η περιφορά του Επιταφίου εκτός του Ναού και στα όρια της Ενορίας. Οι πιστοί με αναμμένα κεριά την ακολουθούν.

Εύα Τζίκα

Σύμφωνα με την ορθόδοξη παράδοση, το Πάσχα βάφουμε κόκκινα αυγά επειδή συμβολίζουν το αίμα του Χριστού που έδωσε για τη σωτηρία του κόσμου.

Ο μύθος λέει ότι, κάποια μέρα μετά την Ανάσταση του Κυρίου μας, η Μαρία η Μαγδαληνή πήγε στον Τιβέριο Καίσαρα και του ανακοίνωσε ότι αναστήθηκε ο Χριστός και όλα τα γεγονότα περί της Ανάστασής του.

Εκείνη την ώρα, κάποιος κρατούσε δίπλα από τον Καίσαρα ένα καλάθι με αβγά. Ο Τιβέριος Καίσαρας, βλέποντας τα αβγά, είπε στη Μαγδαληνή ότι, εάν αυτό που λέει είναι αλήθεια, τότε τα αβγά από άσπρα που είναι, θα γίνουν κόκκινα.

Ξαφνικά τα αβγά έγιναν κόκκινα και ο Καίσαρας έμεινε έκπληκτος. Ετσι γι' αυτό τα αβγά βάφονται κόκκινα τις ημέρες του Πάσχα.

Μελίνα Τζόκα

Κάθε χρόνο γιορτάζουμε τη μεγαλύτερη χριστιανική γιορτή. Πριν το Πάσχα είναι η μεγάλη εβδομάδα όπου γιορτάζουμε τη σταύρωση του Χριστού. Το αναγνωρίζουμε και το τραγουδάμε ως "Πάσχα Κυρίου" ως πρώτη απελευθέρωση από τη δυναστεία του μεγάλου εχθρού μας, του θανάτου και την καταξίωσή μας στην αναστάσιμη και λαμπροφόρο αιώνια ζωή του ουράνιου Τριαδικού Θεού, Δημιουργού και Πατέρα μας.

Η νίκη πάνω στον θάνατο είναι του Χριστού και κανένας μας δεν την αμφισβητεί.

Εβελίνα Θεοδωρογιάκη

Επιμέλεια:
ΣΑΚΗΣ ΚΟΥΒΑΤΣΟΣ
info@herb.gr

Βιότοπος - περιγραφή

Η λατινική ονομασία του βοτάνου είναι *GALEGA officinalis* (Γαλέγα η φαρμακευτική) και ανήκει στην οικογένεια των Ψυχανθών. Η κοινή του ονομασία είναι ήμερο τριφύλλι, αλλά το συναντούμε και με τα ονόματα Γαλάγουσα και Αγριοπήγανος (Κέρκυρα).

Γαλάγουσα (Ημερο Τριφύλλι)

Το βρίσκουμε σε χαντάκια, τάφρους και ρυάκια, στη μεσημβρινή Ευρώπη και την Δυτική Ασία. Στη χώρα μας το συναντούμε περισσότερο σε Ήπειρο, Θεσσαλία και Στερεά Ελλάδα.

Είναι φυτό πολύχρονο με όρθιο στέλεχος και το ύψος του φτάνει το ένα μέτρο. Τα φύλλα του είναι αντίθετα, σύνθετα, μυτερά, με φυλλάρια μακρουλά. Τα παράφυλλα του είναι βελονοειδή. Τα άνθη είναι πολύ όμορφα, ροζ, κόκκινα ή λευκά, ενωμένα, σταχυόμορφα, μακρουλά και φυτρώνουν κάτω από μακρούς μακροκαλαίους μίσχους. Τα άνθη είναι ερμαφρόδιτα και επικονιάζονται από τα έντομα. Η σποροθήκη είναι μακρουλή, λεπτή, καμπουρωτή και δίλοβη. Δίνει πολλά σπέρματα.

Δεν είναι ένα φυτό που έχουμε προσέξει. Τα φύλλα είναι βρώσιμα και χρησιμοποιούνται όπως το σπανάκι σε διάφορες περιοχές του κόσμου. Αν καλλιεργηθεί συστηματικά μπορεί να δώσει καλή συγκομιδή ζωοτροφής. Στην Ευρώπη το θεωρούν καλύτερη ζωοτροφή από το τριφύλλι, γιατί δίνει μεγαλύτερες αποδόσεις και τα ζώα δίνουν καλύτερο και αφθονότερο κατά πολύ γάλα.

Ιστορικά στοιχεία

Το φυτό ονομάστηκε Γαλάγουσα γιατί όταν το τρώνε τα ζώα κατεβάζουν γάλα. Το 1873 ο Gillet αναφέρει προς την Γαλική ακαδημία ότι το βότανο αυξάνει την παραγωγή του γάλακτος κατά 35-50% στις αίγες και τις αγελάδες.

Είναι φυτό γνωστό από τον 16ο αιώνα. Την εποχή εκείνη θεωρούσαν την Γαλάγουσα σημαντική για την καταπολέμηση της πανούκλας, του πυρετού και κατά των λοιμωδών νοσημάτων.

Το χρησιμοποιούσαν ακόμη για να μειώνει το ζάχαρο στο αίμα και για να βοηθά την πέψη ως διουρητικό.

Συστατικά - χαρακτήρας

Είναι πικρό βότανο. Το φυτό και ιδιαίτερα οι σπόροι, περιέχουν αλκαλοειδή (γαλεγίνη)

και ένα φλαβονοειδές γλυκοσίδιο (γαλουτεολίνη). Περιέχουν επίσης σαπωνίνη, τανίνη, ένα πικρό στοιχείο και γλουκοκινίνη.

Ανθιση - χρησιμοποιούμενα μέρη - συλλογή

Το φυτό ανθίζει από Μάιο - Ιούνιο μέχρι τον Αύγουστο ή Σεπτέμβριο ανάλογα με την περιοχή. Για θεραπευτικούς σκοπούς χρησιμοποιούνται τα αέρια μέρη του φυτού. Κύρια όμως χρησιμοποιούνται οι ανθισμένες κορυφές του φυτού και οι σπόροι. Οι μίσχοι και τα φύλλα συλλέγονται την εποχή της ανθοφορίας τον Ιούλιο και τον Αύγουστο. Οι σπόροι ωριμάζουν τον Αύγουστο και συλλέγονται το φθινόπωρο ή στο τέλος του χρόνου.

Θεραπευτικές ιδιότητες και ενδείξεις

Το βότανο είναι γαλακτογόνο, αντιδιαβητικό, διουρητικό και εφιδρωτικό.

Είναι ένα από τα πολλά βότανα που μειώνουν το επίπεδο του σακάρου στο αίμα. Αυτό το επιτυγχάνει μεγεθύνοντας

τα νησίδα του Λάνγκερχανς στο πάγκρεας που είναι υπεύθυνα για την παραγωγή ινσουλίνης. Έτσι ενδείκνυται για τη θεραπεία του σακχαρώδους διαβήτη. Ωστόσο η χρήση του δεν πρέπει να αντικαταστήσει την θεραπεία ινσουλίνης και πρέπει να γίνεται κάτω από την επίβλεψη ειδικού. Είναι ισχυρό γαλακταγωγό και διεγείρει την παραγωγή και ροή του γάλακτος. Σε μερικές περιπτώσεις αυτή η αύξηση μπορεί να φτάσει μέχρι το 50%. Μπορεί επίσης να ενισχύσει την ανάπτυξη των μαστικών αδένων. Συνδυαζόμενο με άλλα βότανα όπως το μάραθο, το άνθη, η τριγωνέλλα και το γαϊδουράγκαθο, αυξάνει την ροή του γάλακτος.

Παρασκευή και δοσολογία

Για την αύξηση του γάλακτος στις λεχώνες παρασκευάζεται ως έγχυμα. Χρησιμοποιούμε 10 με 20 γραμμάρια αποξηραμένου βοτάνου για ένα λίτρο βραστό νερό. Το σκεπά-

ζουμε και το αφήνουμε 15 λεπτά. Το ρόφημα αυτό το πίνουμε δύο φορές την ημέρα. Η θεραπεία γίνεται για 8 ημέρες, διακόπτεται μία εβδομάδα και η θεραπεία επαναλαμβάνεται για 8 ημέρες ακόμη.

Υπό μορφή βάμματος η δοσολογία είναι 1-2 ml βάμματος τρεις φορές την ημέρα.

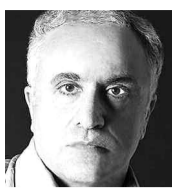
Προφυλάξεις

Προκαλεί δηλητηριάσεις στα ζώα! Περιέργοι θα πει κανείς μια και είναι ζωοτροφή για τα ζώα που τα βοηθά να παράγουν περισσότερο γάλα. Αυτό όμως συμβαίνει αν το φάνε πριν ανθίσει. Αν το φάνε πριν ανθίσει, παράγουν περισσότερο, αλλά όταν το φυτό ανθίσει, εκκρίνει μία νευρική τοξίνη (γκαλεγίνη) από τη ρίζα προς όλο το φυτό που μπορεί να σκοτώσει τα ζώα! Ο κίνδυνος αυτός δεν υπάρχει για τους ανθρώπους μια και η τοξική ουσία εξουδετερώνεται κατά την παρασκευή του εγχύματος.

Οι ιατρικές πρακτικές συνοδεύουν τον άνθρωπο από τη στιγμή που έκανε τα πρώτα του βήματα στη γη. Ο δρόμος που ακολούθησε η ιατρική στο πέρασμα του χρόνου, είναι γεμάτος από εκπληκτικές ιστορίες αυτοσχεδιασμού, άγνοιας, απάτης, πάθους ή και λάθους.

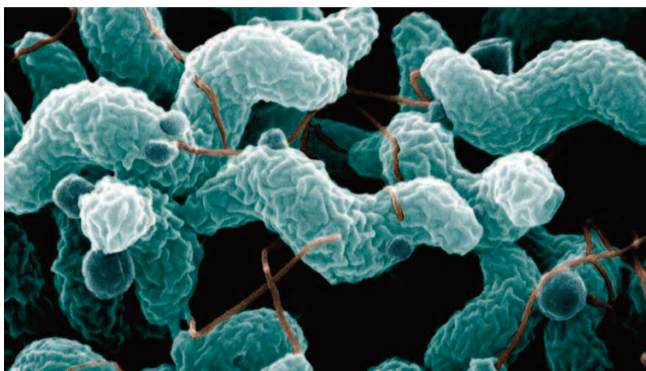
ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΤΕΦΑΝΟΓΙΑΝΝΗΣ
M.Sc.

Ιστορία της Ιατρικής: Ένα απίθανο ταξίδι στον χρόνο

μέρος 72ο

Επειδή οι Αμερικανοί στα μέσα του 20ου αιώνα ήταν ιδιαίτερα επιρρεπείς στη νευρασθένεια, η συγκεκριμένη νόσος ονομάστηκε και "Αμερικανίτιδα" και πλήθος ψευδοσκευασμάτων κυκλοφορούσαν για τη θεραπεία της...

Φωτογραφία από μικροσκόπιο που απεικονίζει σπειροειδή μικρόβια, τα καμπυλοβακτήρια, που προκαλούν καθημερινά γαστρεντερίτιδες και διάρροιες σε εκατομμύρια ανθρώπους στον πλανήτη...

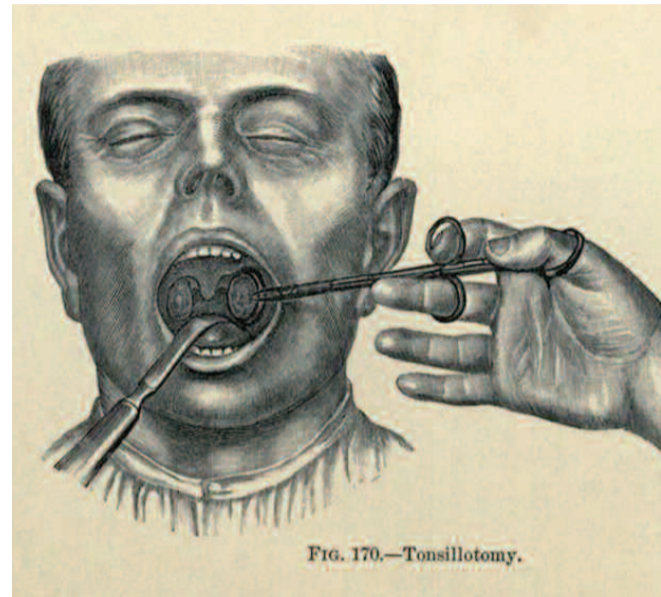
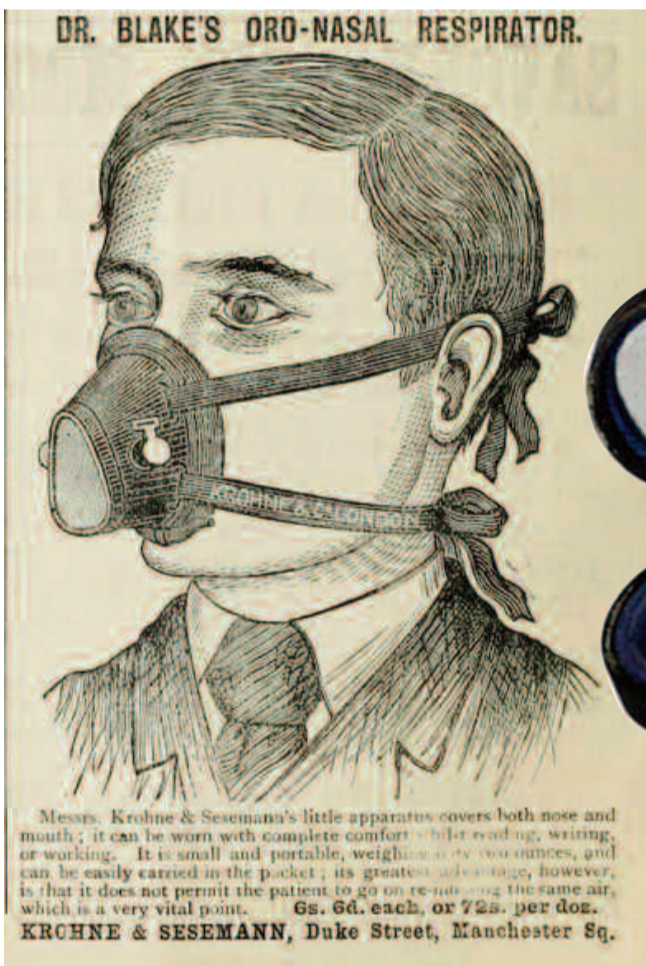

FIG. 170.—Tonsillotomy.

Η αμυγδαλεκτομή (σε απεικόνιση των μέσων του 19ου αιώνα) είναι μία από τις παλαιότερες ιατρικές επεμβάσεις, αφού έχουν αναφερθεί περιστατικά αφαίρεσης αμυγδαλών σε παπύρους Ινδουιστικής ιατρικής 3.000 ετών.

Η AbioCor ήταν η πρώτη ηλεκτρο-υδραυλική καρδιά που εμφυτεύθηκε σε ασθενή το 2001 στο Κεντάκι των ΗΠΑ, ο οποίος έζησε με αυτήν 151 μέρες.

Κατασκευάστηκε μετά από μακροχρόνιες μελέτες μηχανικών, σχεδιαστών και γιατρών και τοποθετήθηκε συνολικά σε 15 ασθενείς με μέτρια αποτελέσματα, ώσπου το 2015 σταμάτησε η παραγωγή της.

Messrs. Krohne & Sesemann's little apparatus covers both nose and mouth; it can be worn with complete comfort while reading, writing, or working. It is small and portable, weighing only two ounces, and can be easily carried in the pocket; its greatest advantage, however, is that it does not permit the patient to go on breathing the same air, which is a very vital point. 6s. 6d. each, or 72s. per doz. KROHNE & SESEMANN, Duke Street, Manchester Sq.

Διαφήμιση προστατευτικής αναπνευστικής μάσκας, που κυκλοφορούσε στο Μάντσεστερ της Αγγλίας το 1824.

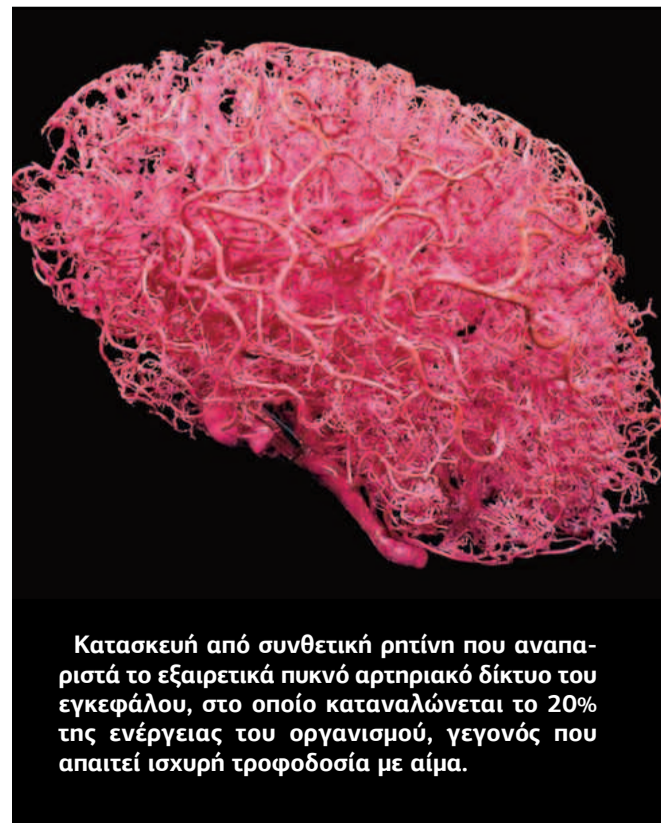
Προσθετικά μάτια των αρχών του 20ου αιώνα, σε πολυτελή δερμάτινη θήκη, με βελούδινη επένδυση και καθρέπτη για τη σωστή εφαρμογή τους.

Μηχανή ηλεκτροσόκ του 1860, που χρησιμοποιείτο για να μπουν στον "ίσιο δρόμο" άτομα με διανοητικές διαταραχές...

Μπλεγμένοι ομφάλιοι λώροι εμβρύων ("λουροδεμένων" στην καθομιλουμένη), σε φωτογραφία μετά την καισαρική τομή.

Κατασκευή από συνθετική ρητίνη που αναπαριστά το εξαιρετικά πυκνό αρτηριακό δίκτυο του εγκεφάλου, στο οποίο καταναλώνεται το 20% της ενέργειας του οργανισμού, γεγονός που απαιτεί ισχυρή τροφοδοσία με αίμα.

Αφορμή

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

yannis.kalo@gmail.com · no14me.blogspot.gr/

Μπλε υγρό

» Βίβλιαν Στεργίου (εκδόσεις Πόλις)

Στο κατάστημα πιάνων δεν ήταν κανείς. Η κίνηση στον δρόμο ήταν μέτρια. Μάλλον θα είχαν φύγει από ώρα οι ιδιοκτήτες καθώς και όσοι ενδιαφέρονταν να αγοράσουν ή να δοκιμάσουν κάποιο πιάνο, οπότε ο Ανδρέας κοιτούσε απλώς ένα σκοτεινό μαγαζί με τα καπάκια των πιάνων κατεβασμένα μασουλώντας ένα καλαμάκι κοτόπουλο. Στη Αθήνα μπορούσες να φας και να πιεις μπίρες στον δρόμο, μπορούσες να περπατάς χαζεύοντας τις ταμπέλες των μαγαζιών και τις διαφημίσεις των φαρμακείων κατά τις τριχόπτωσης, μπορούσες να χτενίζεις με την άκρη του ώμου σου τα βρώμικα, μίζερα και αδικαιολόγητα φυτεμένα δέντρα στα πεζοδρόμια, αλλά, καταπώς φαινόταν, δεν μπορούσες να βρεις ανοιχτό δύο η ώρα τη νύχτα ένα κεντρικό κατάστημα πιάνων. Όμως αυτό δεν τον ενοχλούσε, αφού πιάνο δεν ήξερε να παίζει. Πιο πολύ τον πείραζε που αύριο το πρωί είχε να πάει στα κεντρικά της ΔΕΗ στην Αριστοτέλους.

Με τις δεδομένες επιφυλάξεις απέναντι σε κάθε συλλογή διηγημάτων, ενισχυμένες λόγω της εντοπιότητας και του νεαρού της ηλικίας της συγγραφέως, ξεκίνησα, από περιέργεια κυρίως το παραδέχομαι, να διαβάζω το πρώτο διήγημα της συλλογής διηγημάτων της γεννημένης το 1992 Βίβλιαν Στεργίου, Μπλε υγρό. Και τελειώνοντας το πρώτο διήγημα, ένιωσα πως είχα κάτι ενδιαφέρον στα χέρια μου, και παρότι οι επιφυλάξεις δεν υποχώρησαν εντελώς, ήταν δεδομένο πως θα συνέχιζα μέχρι τέλους την ανά-

γνωση του βιβλίου.

Παρά τα όσα αντικειμενικά, ή θεωρούμενα ως τέτοια, μπορεί κάποιος αναγνώστης να επισημάνει για ένα λογοτεχνικό έργο, σχόλια φιλολογικά σχετικά με το ύφος, την πλοκή ή τις επιρροές, ανάμεσα σε άλλα, εντούτοις, και ως μην κρυβόμαστε, η ανάγνωση και επομένως και η αποτίμησή της, ποτέ δεν παύει να είναι υπόθεση άκρως προσωπική, και άρα υποκειμενική, καθώς καθένας μας αναζητά διαφορετικά πράγματα σε κάθε ανάγνωση, ακόμα και αν δεν ξέρει πως τα αναζητά. Ένα παράπονο τεράστιο, που δεν αφορά μόνο τα διηγήματα αλλά συνολικά την εγχώρια λογοτεχνία, παράπονο δικό μου, με βάση τα δικά μου βιώματα και τις προσλαμβάνουσες της δικής μου καθημερινότητας, είναι η απουσία, ή η όχι και τόσο συχνή εμφάνιση, για να μην είμαι ισοπεδωτικός, ενός αέρα φρέσκου και μιας ματιάς καθαράς στα πράγματα, ματιάς σύγχρονης, ματιάς του αυτόπτη μάρτυρα, ματιάς του συγγραφέα που να γράφει για το κέντρο της πόλης αφού πρώτα το έχει περπατήσει, και όχι εκ του μακρόθεν από κάποιο προάστειό της. Βεβαίως και δεν αρκεί κάποιος να περπατά στα πεζοδρόμια του κέντρου για να μπορεί να γράψει γι' αυτά, χρειάζονται και άλλες προϋποθέσεις. Εδώ έρχεται δίπλα στην καθαρή ματιά ο φρέσκος αέρας, κάτι το οποίο, έως ένα βαθμό, σχετίζεται και με την ηλικία της Στεργίου· δεν αναφέρομαι ούτε σε πρωτοπορία, ούτε σε καινοτομία αλλά στην αίσθηση του φρέσκου και του σπινθηροβόλου στην αφήγηση, δύο χαρακτηριστικά -κατά τη γνώμη μου αρετές- που τα διηγήματα της συλλογής διαθέτουν.

Κάποια μοτίβα, αναπόφευκτα, επαναλαμβάνονται, και κάποια διηγήματα, ίσως και λόγω της

Βίβλιαν Στεργίου
Μπλε υγρό

επανάληψης, μοιάζουν κάπως πιο αδύναμα, με αποτέλεσμα ο αρχικός ενθουσιασμός της ανάγνωσης των πρώτων διηγημάτων να υποχωρήσει, ίσως γιατί πλέον την έκπληξη απέναντι στην κατάρρευση των επιφυλάξεων διαδέχεται η απαίτηση για διατήρηση των απαιτήσεων σε υψηλά στάνταρντ, εκεί που η Στεργίου τις τοποθέτησε, όμως, ταυτόχρονα, η παρουσία αυτών των διηγημάτων δίνει την αίσθηση ολοκλήρωσης της συλλογής, επιτρέπουν να διαφανεί με σαφήνεια ο θεματικός καμβάς που απασχολεί και εμπνέει τη Στεργίου, αφήνουν και μάλιστα αφήνουν μία αίσθηση -αρκετά υπόγεια- ενός σπονδυλωτού μυθιστορήματος με αρκετούς ήρωες, με την Αθήνα να είναι παρούσα.

Και δεν είναι μόνο η Αθήνα που είναι -επιτέλους- αναγνωρίσιμη μέσα από τις σελίδες των διηγημάτων, είναι και οι ήρωες παρά με τους προβληματισμούς και τις αποφάσεις που παίρνουν, η ασφυξία και η ελευθερία που το περιβάλλον τους προκαλεί ή τους επιτρέπει, ήρωες που ανάμεσά τους μπορεί κανείς να αναγνωρίσει δικούς του φίλους ή ακόμα και τον ίδιο του τον εαυτό, ίσως λίγο νεότερο, ήρωες που εμένα μου θύμισαν τους ήρωες της Δημοτρακάκη, ρεαλιστικοί στα δικά μου μέτρα.

ΣΤΙΣ ΠΑΙΔΙΚΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ

Πασχαλινές δράσεις

Οι Παιδικές Βιβλιοθήκες του Δήμου Χανίων, περιμένουν τους μικρούς τους φίλους, να απολαύσουν... το παραμύθι του Χριστιάν Ζολιμπού «**Η κοτούλα που ήθελε να δει τη θάλασσα**» από τις εκδόσεις Πατάκη. Επίσης καλούν τα παιδιά «να φτιάξουμε πασχαλινές κατασκευές μέσα από ένα γιορτινό εργαστήρι γεμάτο με χρώματα, πολύχρωμες κορδέλες, κέφι και πολύ φαντασία».

Οι δράσεις θα πραγματοποιηθούν:

•Μ. Δευτέρα 2 Απριλίου, 11 το πρωί, **στην Παιδική- Εφηβική Βιβλιοθήκη Σούδας.**

•Μ. Τρίτη 3 Απριλίου, 10 το πρωί, **στη Δημοτική Βιβλιοθήκη Σταλού.**

•Μ. Τετάρτη 4 Απριλίου, 11 το πρωί, **στην Παιδική- Εφηβική Βιβλιοθήκη Δημοτικού Κήπου.**

Κ.Π.Δ. ΠΑΧΙΑΝΩΝ

Πασχαλινές δράσεις θα πραγματοποιήσει τη **Μ. Δευτέρα 2 Απριλίου** το Κέντρο Παιδικής Δημιουργίας Παχιανών με το παρακάτω πρόγραμμα:

•11 π.μ.: «Το Πάσχα της Ελλάδος» με τον φιλόλογο κ. Γεράσιμο Βερικάκη

•12: «Δημιουργούμε πασχαλινά καλαθάκια» και τα προσφέρουμε σε παιδιά που νοσηλεύονται στην Παιδιατρική Κλινική του Γενικού Νοσοκομείου Χανίων

•1 μ.μ.: «Ζωγραφίζουμε πασχαλινές αφίσες με ευχές» και τις προσφέρουμε σε παιδιά που νοσηλεύονται στην Παιδιατρική Κλινική του Νοσοκομείου Χανίων

“ΚΟΥΚΟΥΒΟΟΚ”

Γιορτή βιβλίου θα πραγματοποιήσουν σήμερα Σάββατο με αφορμή την παγκόσμια μέρα παιδικού βιβλίου (2 Απριλίου) το βιβλιοπωλείο Koukoubook και οι εκδόσεις Κίτρινο πατίνι μαζί με την εικονογράφο και συγγραφέα **Λιάνα Δενεζάκη.**

Με ανακοίνωσή του καλεί τα παιδιά στις 12 το μεσημέρι «να ζωγραφίσουμε, τραγουδήσουμε και φτιάξουμε μια ιστορία που δεν θα μοιάζει με καμία!».

“ΕΠΙΛΟΓΕΣ”

Με παραμύθια και παιχνίδια σήμερα Σάββατο στις 11.30 π.μ. το βιβλιοπωλείο “Επιλογές” (Ανδρέα Παπανδρέου 95), όπως ανακοίνωσε, θα εορτάσει την παγκόσμια ημέρα παιδικού βιβλίου.

Αφήγηση- εμπύχωση: **Ρούλα Τατσοπούλου.** Στο φλάουτο η **Βάλια Χατζηχριστοδούλου.**

Είσοδος ελεύθερη.

Βιβλία

Γινάτι

Γιάννης Καλπούζος

Εκδότης: Ψυχογιός

Ο Ζώτος και η Χαβαή, με την πολυκύμαντη ερωτική τους σχέση, ένας αινιγματικός βαρκάρης, μια γυναίκα-αράχνη που γυρεύει δωμάτιο για μια νύχτα κι

έναν άντρα για μια ζωή, ο σατανικός κομπογιαννίτης γιατρός Μαργαζής και ο τυχοδιώκτης παπα-Λέρας, ο οποίος παινεύεται ότι εκδύει τις γυναίκες από τα αμαρτήματα κι από τα εσώρουκα, μπλέκονται στο γαϊτανάκι που υψώνει ως μιαν ή ευλογημένη έκρηξη το γινάτι με αφορμή έναν φόνο, μια αυτοκτονία, τον φόβο της αντεκδίκησης, την καταφρόνια της κοινωνίας, τον πλούτο, τη φτώχεια, τη ζήλια, τον πόθο, κάποια ανομολόγητα εγκλήματα, την εθνική ταυτότητα και τον διάβολο ή τον άγγελο που κρύβει καθένας μέσα του. Και κυλά η ζωή τους πότε σαν αγριεμένο ποτάμι και πότε σαν γλυκασμός της άνοιξης.

Πρωταγωνιστές και δευτεραγωνιστές πορεύονται στα χρόνια της ιταλικής κατοχής των Ιωαννίνων του 1917· της πρώτης απόπειρας δημιουργίας Βλάχικου πριγκιπάτου στην Πίνδο· της εξόρυξης πετρελαίου στη Δραγοψά· της εκστρατείας στη Μικρά Ασία· της προσφυγιάς Μικρασιατών και Ποντίων, αλλά κι εκείνης των Τουρκογιαννιωτών· του δικασμού σε βενιζελικούς και αντιβενιζελικούς και της μαστίγας της ληστοκρατίας στην Ήπειρο. Συνάμα ακολουθούν τα βήματα Εβραίων, Βλάχων, Αλβανών και Σαρακατσάνων, και γενικότερα την ταραγμένη εποχή πριν από το 1922 και κατά την πρώτη δεκαετία του Μεσοπολέμου.

Κουτσό

Χούλιο Κορτάσαρ

Μετάφραση: Αχιλλέας Κυριακίδης

Εκδότης: Opera

“Δεν ήμαστε ερωτευμένοι, κάναμε έρωτα με αποστασιοποιημένη δεξιότητα και κριτικό πνεύμα, αλλά μετά πέφταμε σε κάτι τρομερές σιωπές, ο αφρός

της μπίρας στα ποτήρια έκοβε, η μπίρα ζεσταίνονταν και ξεθύμαινε, ενώ εμείς κοιταζόμασταν και νιώθαμε πως αυτό σημαίνει χρόνος. Στο τέλος η Μάγα σπικωνόταν κι έκοβε άσκοπες βόλτες στην κάμαρα. Πάνω από μία φορά την είδα να θαυμάζει το σώμα της στον καθρέφτη, να πιάνει τα στήθη της όπως τα συριακά αγάλματα, και με τα μάτια να θωπεύει αργά το δέρμα της. Δεν πρόρεσα ποτέ ν' αντισταθώ στον πειρασμό να την καλέσω κοντά μου, να τη νιώσω να γέρνει λίγο λίγο πάνω μου, και πάλι να διχάζεται, μετά από εκείνη τη στιγμή που 'χε μείνει τόσο μόνη και τόσο ερωτευμένη μπροστά στην αιωνιότητα του σώματός της”.

Ένας τζέντλεμαν στη Μόσχα

Amor Towles

Μετάφραση: Ρηγούλα Γεωργιάδου

Εκδότης: Διόπτρα

Τη στιγμή που ο Αλεξάντρ Ίλιτς Ροστόφ περνούσε φρουρούμενος τις πύλες του Κρεμλίνου και έβγαине στην Κόκκινη Πλατεία, ο καιρός ήταν αίθριος και δροσερός. Οι αξιωματικοί του τρωινού καθεστώ-

τος αποφάνθηκαν ότι η ποιινή που αρμολίζει σε έναν αριστοκράτη που τόλμησε να γράψει ποίηση είναι ο εγκλεισμός του στο ξενοδοχείο Μετροπόλ.

Ήταν Ιούνιος του 1922 στη Μόσχα, όταν ο λοχαγός οδήγησε τον κόμπ και τη συνοδεία του στην είσοδο του μεγαλόπρεπου αρ νουβό ξενοδοχείου κι από εκεί σε ένα κακοφωτισμένο κλιμακοστάσιο που κατέληγε σε μια σοφίτα. Ανάμεσα στα λιγυστά έπιπλα που του επέτρεψαν να κρατήσει, ο κόμπς διάλεξε ένα πορσελάνινο σερβίτσιο, το πορτρέτο της νεκρής αδελφής του και όλα τα βιβλία του. Μέσα σ' αυτό το δωμάτιο ο πρώην αριστοκράτης θα μπορούσε ν' ακούσει τις σκέψεις του για τα επόμενα τριάντα χρόνια, καθώς έξω εκτυλίσσονταν μερικές από τις πιο επεισοδιακές δεκαετίες της ρωσικής και παγκόσμιας Ιστορίας, η άνοδος του Στάλιν και η Μεγάλη Εκκαθάριση, η κατάρρευση του μετώπου του καλοκαίρι του '41, η απαρχή του Ψυχρού Πολέμου...

Η σπηλιά

Γιάννης Ατζακάς

Εκδότης: Αγρρα

Ο Θέμης Αγραφιώτης, πτυχιούχος Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών, καταχείμωνο του '93, φτάνει στο παγωμένο μακεδονικό οροπέδιο, στη μικρή μεθοριακή πολιτεία του:

αυτός στο μεσοστράτι της ζωής του, η χώρα στα μισά μιας μακράς Μεταπολίτευσης, στον κολοφώνα ενός ξέφρενου εθνικού ξεφαντώματος. Εκεί, εγκάτοικος της “σπηλιάς”, όπως συμβολικά αποκαλεί την ταπεινή του κάμαρη, στοιχειώνεται τις νύχτες από τις νεκρές ψυχές εκείνων που από ιδιότητα και δειλία τον είχαν κάποτε προδώσει.

Μόνη καταφυγή στις ώρες της σκόλης του η συγγραφή. Τα δεινά, ο άδικος διωγμός του φίλου του Ίωνα Λεντάκη, καθηγητή Φυσικής και Χημείας σε ένα μεγαλόσχολο σχολείο των βορείων προαστίων, ως πρώτη συγγραφική του απόπειρα, καταλήγει σε απόλυτη αποτυχία. Αργότερα, στο γύρισμα του αιώνα και της νέας χιλιετίας, ο Θέμης απόμαχος πια, έχοντας επιστρέψει στα πατρογονικά του χώματα, είναι έτοιμος τώρα να συντάξει το μικρό συναξάρι του - μια σκοτεινή προφητεία για τη μοίρα του ένδοξου έθνους, που από χρόνια πριν είχε μάταια ψελλίσει πεθαίνω σαν χώρα.